

MUNTVONDST te OUDWOUDE,

DOOR

S. WIGERSMA Hz.

1902.

MUNTVONDST te OUDWOUDE,

DOOR

S. WIGERSMA Hz.

In het begin der maand Augustus 1902 werd in de terp te Oudwoude, een dorp in de Gemeente Kollumerland en Nieuw-Kruisland, ten Z.O. van Dockum gelegen, een aarden kruikje ontdekt, waarin zich een zestigtal Karolingische denariën bevond.

Dit is de zesde vondst van deze muntsoort in Friesland 1). De naam Oudwoude (in eene oorkonde van 1443 „Olte-Wolde”) duidt op eene boschrijke omgeving in langvervlogen tijd. De bodem was laag en zandig 2) en werd, evenals andere kustlanden onzer provincie, dikwijls door waterfloeden geteisterd. De jaarlijks terugkeerende hooge waterstand liet op de lage landen eene vruchtbare kleilaag achter. In het gunstige jaargetijde brachten de bewoners hun vee op deze welige weiden, zooals nu nog op de uiterwaarden geschiedt. Zij wierpen terpen op om zich

1) In 1840 vond men Karolingische munten te Rijs, in 1852 te Achlum, 1860 te Winsum, 1868 te Pingjum en 1885 te Aalsum. (Zie Mr. J. Dirks „Les Pompéi frisons.” en de jaarverslagen van het Friesch Genootschap.)

2) Zie over de vroegere gesteldheid van den bodem: Mr. A. J. Andreae, Oudheidk. plaatsbeschrijving van de Gemeente Kollumerland en Nieuw-Kruisland, blz. 2.

met veen en have tegen het water te beveiligen 1). Men vindt in het noordoostelijk deel van Friesland nog eene reeks van groote en kleine terpen of wierden, die het oude stroomgebied van Ee, Lauwers en Hunze omringen. Op de grootste en hoogste terpen zijn de dorpen gebouwd.

De in deze terpen gevonden voorwerpen van Romeinschen oorsprong 2) wijzen op zeer vroege bewoning, zoodat men mag aannemen, dat deze landstreek in het Frankisch tijdperk, zoo niet dicht bevolkt, in elk geval bewoond is geweest. Aangezien de dijken en zeekeringen, waarvan in deze gemeente vele overblijfselen aanwezig zijn, eerst in de 10de en 11de eeuw, waarschijnlijk door kloosterlingen zijn aangelegd 3), waren de bewoners dezer oorden in den tijd toen deze muntschat aan de aarde werd toevertrouwd, nog genoodzaakt behoud van lijf en goed te zoeken op hunne vluchtheuvels 4). Aan den voet van een dezer, thans voor 't grootste deel verdwenen hoogten, gelegen ten noorden van het in 1881 gegraven kanaal de Zwemmer en ten zuiden van het riviertje de oude Zwemmer of Sen-

1) Door de zich telkens uitbreidende stormvloeden ontstond langzamerhand de Lauwerzee, vermoedelijk in de 9e of 10e eeuw. Men vindt vermeld dat de vloed op St. Thomasavond 806 „grote scaede an Esonstād toebragt, waardoor die wal merendeel met vijf en dertig huizen werd vernield.” Door den waterfloed in 1230 ging Ezum geheel te gronde. (Mr. A. J. Andrea. „De Lauwerzee,” blz. 8—10.)

2) De terp te Westergeest leverde een gouden ring met rood kornalijnen steen in een gouden parelrand gevat. In den steen is het beeld van Apollo of van Mars gesneden. (Cat. v. h. Friesch Museum te Leeuwarden, blz. 62 en 63). Bij het graven van het kanaal de Nieuwe Zwemmer in 1881 kwam een groot brons van Keizer Antoninus Pius te voorschijn. (Verslag v. h. Fr. Genootschap 1881—82.) In de lage terp aan het kanaal de Nieuwe Zwemmer vond men in 1900 een zevental bolvormige potten en een kasseroel. (Verslag v. h. Friesch Genootschap 1900—1901, blz. 54.)

3) Zie Mr. A. J. Andrea. „De Lauwerzee,” blz. 17.

4) Bij den watervloed in 1287 bereikte het zeewater zelfs het Vrouwenklooster „de Olijfberg” of „het Veenklooster” onder Oudwoude. (Zie Mr. A. J. Andrea. „De Lauwerzee,” blz. 22.)

naer, op een half uur afstand van Oudwoude, ontdekte men het kruikje. Het was stuk gestooten en na eene oppervlakkige bezichtiging werden de scherven met de terpaarde vervoerd.

De vinder wist mede te deelen, dat het stroef, geelgrijs van kleur, met donkere strepen versierd en nauw van opening was.

Het zal in het laatst der negende eeuw zijn geweest, dat een bewoner dezer landstreek zijn kleinen schat begroef in het lage gedeelte van de flauwe glooiing der terp, dicht bij den Oude-wouddijk, die tegelijk weg en waterkeering kan geweest zijn 1).

Een kuil van ruim een halven meter diepte scheen hem voldoende 2). Met groote zorg verstak hij daar, veilig in een kruikje geborgen, zijne zestig blinkende zilveren penningen.

Vóór hem naar het noorden, over den dijk, spreidde zich het lage moerassige weiland uit, door riviertjes doorsneden 3). Achter hem lag de groene terp en in 't verschiet naar het zuiden, vertoonden zich de hooge kruinen van het oude woud. Hij kon niet vermoeden, dat hij door zijne zorgvuldigheid aan het nageslacht een dienst bewees, zoodat na eene duizendjarige rust, deze muntstukken bijna ongeschonden te voorschijn zouden komen, en als bewijs dienen, dat de Frankische invloed ook in dezen hoek van Friesland was doorgedrongen.

1) Op den duur waren de vluchtheuvels niet toereikend. Zij boden bij hooge vlooden niet voldoende veiligheid voor het vee, dat bij het weiden op de kweldergronden in het najaar gevaar liep. Men kwam naar het schijnt op het denkbeeld, de wogen, die de terpen verbonden, te verbreedden en te verhoogen, en op die wijze eene borstwering tegen de dikwerf verraderlijke golven op te werpen. (Mr. A. J. Andrae. „De Lauwerzee,” blz. 16.)

2) Het kannetje werd gevonden ongeveer $\frac{3}{4}$ meter onder het maaiveld.

3) Zie Mr. A. J. Andrae. „De Lauwerzee,” blz. 15.

Zij zijn slechts weinig geoxydeerd en vertoonen bijna geen sporen van circulatie. Een vijftal is bij de ontdekking door een stoot met de spade beschadigd.

Van de vijf vroegere vondsten van Karolingische munten in Friesland kwamen vier in het bezit van het Friesch Genootschap. Die van Achlum in 1852 ging naar Frankrijk.

Ofschoon niet in aantal het grootst, is de muntvondst te Oudwoude belangrijk door drie stukken, welke niet bij hare voorgangsters werden aangetroffen 1). Zij bevat achtentwintig deniers van Lodewijk den Vrome, type met het vierzuilig tempeltje, en dertig van Lotharius, geslagen te Duurstede. Beide typen zijn in vroegere vondsten overvloedig vertegenwoordigd. Voorts één denarius van Karel den Kale met het tempeltje, één te Parijs gemunt en één met eene stadspoort, te Orleans geslagen. Van deze laatsten kwam in de Friesche muntvondsten geen exemplaar voor. De Parijsche denier is zeldzaam 2). De munten van Oudwoude, aldus in drie groepen verdeeld, onderscheiden zich onderling door variatie van stempel. Dit stempelperschil vindt eene verklaring in het groot aantal

1) Te Rijs in Gaasterland (1840) vond men 10 deniers van Lodewijk den Vrome en 10 van Lotharius. Te Achlum in Franekeradeel (1852) ontdekte men 160 stuks. De meeste van Lodewijk den Vrome, één van Pepijn en acht van Karel den Grooten. De terp te Winsum in Baarderadeel (1860) leverde penningen van Lodewijk den Vrome op, welke zeer geoxydeerd waren. Te Pingjum in Wonseradeel (1868) trof men 251 exemplaren aan van een barbaarsch type van den Straatsburger penning, gemunt onder de regeering van Lodewijk II den Stamelaar. Bij den te Aalzum in Oost-Dongeradeel (1885) ontgraven schat waren 24 stuks met het tempeltje, van Lodewijk den Vrome en Lotharius, 18 van Lotharius, te Duurstede geslagen, en een sou d'or met „*Manus Divinum*”, van barbaarsch type.

2) De denarius met het vierzuilig tempeltje en die met de stadspoort van Orleans kwamen voor in de muntvondst bij 's Gravenhage in 1877. Ook daar vond men 60 denariën. Zij gingen allen in Fransche handen over. (Zie Gariel. *Les monnaies royales de France, sous la race carolingienne*. I, pg. 72. pl. VI.

dat van deze penningen in omloop was en tevens in het betrekkelijk klein getal, dat met dezelfde ijzeren stempels kon worden gemunt. Die stempels moesten dikwijls gescherpt of opnieuw gesneden worden. Het numeraire van de 9de eeuw spreekt niet voor de kunstvaardigheid der ijzersnijders of stempelgraveurs. De fouten in het ijzer gesneden werden niet veranderd. De groote menigte verstonde de kunst van lezen niet en bekommerde er zich niet om; en dus was er geen bezwaar tegen het gebruik van soms uiterst slordige stempels. Bij de beschrijving der munten zullen wij daarvan vele voorbeelden aantreffen.

Over de waarde van deze penningen, welke ongeveer 1,5 gr. wegen en van goed zilveragehalte zijn, vond ik, dat ze naar onze hedendaagsche munt gerekend, 15 cents bedroeg 1). Veertig van deze denariën maakten een gouden solidus van Lodewijk den Vrome, zooals die koers had in Friesland en Duitschland 2).

De oudste muntsoort bij onzen schat is de zilveren penning van Lodewijk den Vrome 3). Gariel noemt ze: „monnaies à la légende chrétienne, au nom de Louis 4)”, en rang-

1) In het tweede deel van „Ons Voorgeslacht”, door W. J. Hofdijk, blz. 215, vindt men eene aardige beschrijving van de markt te Utrecht in het begin der 9e eeuw en een gesprek over de waarde van het geld en den prijs der waren. Een best rund werd verkocht voor twaalf Karolingsche denariën enz.

2) Bij Gariel, II, blz. 167, leest men: „C'est donc en Frise et en Germanie que les sous d'or romains avaient cours pour quarante deniers et c'est dans ces mêmes contrées qu'ils furent remplacés par le sou d'or de Louis le Débonnaire.” (Zie Gariel, II, pl. XIV—15, 16, 17 en v./d. Chjjs, pl. XIII-1-2-3-4.) Van deze goudstukken van barbaarsch type, worden vier in de Friesche terpen gevonden varianten bewaard in de collectie van het Friesch Genootschap te Leeuwarden. Zij wegen: 4,25 4,3, 4,4 en 4,5 gram.

3) Zie v./d. Chjjs, pl. XIII.

4) Zie Gariel, pl. XLIII en Maurice Prou. „Les monnaies carolingiennes de la bibliothèque nationale.” Paris, 1896, pg. XIV, et pg. 139.

schikt ze niet onder de munten van dien vorst. Hij laat onbeslist aan welken „Louis” deze deniers moeten worden toegeschreven.

Het gevoet kruis van de voorzijde wordt ook op de geldstukken van Karel den Groote gevonden en is dus als type niet nieuw. Van Lodewijk den Vrome weten wij dat hij een afkeer had van het heidendom. Hij bevorderde de uitbreiding van de christelijke leer in de noordelijk gelegen streken. Hij stichtte de abdij van Corvei 1) aan de Weser en richtte het aartsbisdom Hamburg op, waardoor eene kerkelijke heerschappij over het noorden werd ingevoerd. Wij vinden in dezen karaktertrek des vorsten eene verklaring van het speciaal christelijk type van deze munt en blijven het daarom aan hem toeschrijven. Met de Fransche numismaten gelooven wij dat dit munttype zich lang na den dood van den vromen keizer heeft gehandhaafd, vooral in het noorden. Geen dezer stukken vertoont een letterteeken of stippen onder het kerkje, zooals enkele bij Gariel, pl. XLIII, 9, 11, 13, 15, 19, 22, 25, 28 en bij Van der Chijs pl. XIII—8 en 15 zijn afgebeeld. De voorzijde heeft twee parelcirkels. In den binnencirkel ziet men het gevoet kruis, in welks hoeken een stip. Het omschrift luidt: HLudovicus. Imp. (erator.) De keerzijde vertoont den voorgevel van een tempeltje met vier zuilen en fronton, waarop het kruis. Ook tusschen de zuilen een kruisje. Geen binnenrand. Omschrift: Xpistiana religio. (Christelijke godsdienst.)

1) De abdij te Corvei had reeds in de 9e eeuw bezittingen in Friesland. (Dr. Eeelo Verwijs. „De abdij van Corvei en de Kerk te Lccuwarden.”)

Bij de volgende beschrijving worden alleen de afwijkingen van het bovenvermeld standaardtype aangegeven.

1. Vz. De voet van een der beenen van het kruis is omgebogen. Kleine letter. HΛVDOVVICVS IMP.

Kz. Kleine tempel, staat niet midden in het muntveld. XPISTIΛNΛ RELIGIO.

1.7 gram. (Zie plaat.) 20 mM.

2. Vz. Klein kruis, kleine letter. MP. voor: IMP.

Kz. RELGIO.

1.7 gr. (Zie plaat.) 21 mM.

3. Vz. Klein kruis, binnenrand getand.

Kz. Kleine tempel.

1.6 gr. (Zie plaat.) 19 mM.

4. Vz. Klein kruis. Groote letters.

Kz. Hooge spitse tempel, zuilen met verdikking. Groote letters. Mooi exemplaar.

1.6 gr. (Zie plaat.) 20 mM.

5. Vz. Mooie duidelijke letters, uitgezonderd de S.

Kz. Hoog kruisje tusschen de zuilen.

1.6 gr. 12 mM.

6. Kz. XPISTIΛNΛ RELIGIO. De voet van de T gespleten, de O is een rond vlak.

1.6 gr. (Zie plaat.) 21 mM.

7. Vz. +HΛVDOVVICVS IMP. Dikke stippen.

Kz. Breede tempel. PISTIΛNΛ RELIGIO.

Slordige stempel. Ontbreekt een stukje van den rand.

1.6 gr. (Zie plaat.) 22 mM.

8. Vz. Klein *niet* gevoet kruis, *geen* stippen.

+ HΛVDOVVICVS IMP. *Point secret* achter L.

Kz. Smalle tempel. XPISTIΛNΛ RELIGIO. *Twee geheime punten* naast de A. De I in religio ontbreekt. *Goed bewaard interessant stuk.*

1.2 gr. (Zie plaat.) 19 mM.

9. Vz. Klein kruis. Kz. +PISTIΛNΛ RELIGIO.

De S. retrograde.

- 1.6 gr. (Zie plaat.) 20 mM.
 10. Vz. Breedgevoet kruis. +HLVIOVVVICVSIIP
 Kz. ×PISTIANA PEII^o. Zeer slordig omschrift. De
 S retrograde.
 1.5 gr. (Zie plaat.) 20 mM.
 11. Zeer ruwe stempel met correct omschrift.
 1.5 gr. 20 mM.
 12. Grove stempel met nauwkeurig omschrift.
 1.3 gr. 20 mM.
 13. Fragment. Vrij goede stempel. 20 mM.
 14. Vz. Gewoon. Kz. Versprongen stempel.
 1.5 gr. 21 mM.
 15. Vz. Klein slecht geteekend kruis.
 +HLVDOVVVICVS IMP. De C en I verkeerd geplaatst.
 Kz. ×PISTI ANA RELI^o.
 Streep door T en I, de S omgekeerd. Ruwe stempel.
 1.7 gr. (Zie plaat.) 20 mM.
 16. Vz. +HIVDOVVVICVSNMP. Ludovicus voor
 Ludovicus. M P voor IMP. S zeer onduidelijk en hoekig.
 Kz. Goedbelijnd tempelgebouw.
 ×PISTIANA IELI^o. S retrograde.
 1.6 gr. (Zie plaat.) 21 mM.
 17. Vz. Een der stippen staat zeer dicht bij het
 midden van het kruis. De S in Ludovicus is retrograde.
 Kz. ×PISTIXNA RELI^o. Grove stempel. De munt
 niet zuiver afgesneden. S omgekeerd.
 1.6 gr. 21 mM.
 18. Vz. Kleine letters. Kz. Mooi tempeltje.
 PEICCO—IO.
 1.6 gr. 20 mM.
 19. Vz. HIVDOVVVICVS. NP. Een I in plaats
 van L, S verkeerd, NP voor IMP.
 Kz. ×IISTIANNA IELI^o. De omschriften zijn uiterst

slordig. De graveur wist blijkbaar niet welke letters hij snijden moest. Interessant barbaarsch type.

1.6 gr. (Zie plaat.) 20 mM.

20. Vz. Klein kruis, geen stippen. Kleine letters.
+HLVD0VVICVS III.

Kz. Kleine kerk. De binnenlijnen van het fronton snijden elkaar. Onduidelijk omschrift, overigens goed gesneden stempel. Interessant exemplaar.

1.3 gr. (Zie plaat.) 19 mM.

21. Vz. Het kruis is niet zuiver rechthoekig.
+HVI00VVICVS ▷◁P. (L ontbreekt).

Kz. ×PISTIAN∧ REIIcIo. Het omschrift staat niet in een cirkel. S retrograde.

1.6 gr. 20 mM.

22. Vz. +HIVD0VVICVS IP.

Kz. +PISTIAN∧ PEIIcIo. Ruwe stempel.
S omgekeerd.

1.7 gr. 21 mM.

23. Vz. Breed kruis. +HLVIO0V cvS IIP.

Kz. Scheef tempeltje. Versprongen omschrift.

1.6 gr. 21 mM.

24. Ruwe stempel. Omschriften voor het grootste deel onduidelijk.

1.6 gr. 20 mM.

25. Vz. Kruis niet zuiver rechthoekig. +HIVIO0VVL...

Kz. +PisTITM . . . IEIIcIo. Zeer ruw type.

1.4 gr. S verkeerd. 21 mM.

26. Vz. +HIVD0VVICVS III.

Kz. Kleine kerk. +PISTIAN∧ IEIIcIo.
S retrograde.

1.6 gr. 20 mM.

27. Vz. Kruis, waarvan een der beenen breder is.
+HLVD0VVICVS MP.

Kz. \times PISTI \wedge S verkeerd. Uiterst ruw.
 1.6 gr. 20 mM.
 28 Vz. Klein kruis. Omschrift C \wedge V \wedge V.
 Kz. Slecht geteekend tempeltje REIHIOIO.
 R retrograde 1).

Fragment van een barbaarsch type.

De denariën door keizer Lotharius (840—855) hebben veel overeenkomst met die van zijnen vader. Het verschil bestaat hoofdzakelijk in de omschriften. In plaats van „Xpistiana religio” vindt men nu „Dorestatus mon(eta),” (Munt van Duurstede.) Het christelijk randschrift moest wijken voor de aanwijzing der muntplaats 2). De voorzijde heeft binnen twee parelcirkels het gevoet kruis met stippen in de hoeken. Het omschrift luidt: IOT \wedge M \vee S IPIETRAT. (Lotharius Imperator.) De keerzijde prijkt met het vierzuilig christenkerkje zooals de denier van Lodewijk en heeft geen binnenrand. Omschrift: DOREST \wedge T \vee S MON.

Men vindt van deze munten één bij Gariel, pl. LIX—17,

1) Op twaalf munten van deze reeks komen letters (vooral S) voor, die verkeerd in den stempel gegraveerd zijn. Deze onhandigheid van den ijzersnijder herhaalt zich op no. 61. Op de voorzijde van nos. 32—33 en 34 staat het geheele omschrift verkeerd.

2) Prof. van der Chijs schrijft in „De munten der Frankische en Duitsch-Nederlandsche Vorsten” op blz. 79 e. v.: Duurstede was in de 7e en 8e eeuw eene stad van Europeesche vermaardheid, zoodat de schrijvers van dien tijd zich er somtijds van bedienen als een bekend punt om de ligging van andere plaatsen in den omtrek te bepalen: bij, boven of onder Dorestad gelegen. Zij behoorde geographisch tot de gouw Niffarlake, maar in de rijksverdeeling van 859 komt zij afzonderlijk voor, als behoorende, nevens het Hertogdom Friesland tot aan de Maas, Hamaland en de Betuwe, tot het deel van Lotharius, en volgens de Frankische jaarboeken werd de plaats in 850 door dezen aan den Noorman Rorich, met andere graafschappen te leen gegeven. Het vorstelijk munthuis is waarschijnlijk te Duurstede gevestigd geweest, van omstreeks het einde der 7e eeuw tot omtrent de eerste helft der 9e eeuw onzer jaartelling. Voorzeker heeft de muntslag opgehouden ten gevolge van de verwoesting door de Noormannen aangericht in 847 en 864.

en eene serie variëteiten bij v. d. Chijs, pl. XV, 8—18 afgebeeld. Onze stukken kunnen gerangschikt worden onder de nos. 14 - 15 - 16 en 18 bij van der Chijs vermeld. Het verdient opmerking dat ook op deze penningen de spelling gebrekkig is. Op bijna allen Jotamus voor Lotharius. Figuren en letters zijn slecht gegraveerd en de munten niet rond afgesneden. Bij de beschrijving worden enkel de afwijkingen vermeld.

29. Vz. $+IOTAMVS\ INIFPAT.$

Kz. Ruw gesneden tempelfiguur. $DORESTATVSMON.$

v. d. Chijs : XV—14.

1.5 gram.

(Zie plaat.)

22 mM.

30. Vz. Het kruis is niet zuiver rechthoekig.

Kz. Goed tempelfiguur.

Fragment.

v. d. Chijs : XV—14.

20 mM.

31. Vz. $+IOTAMVS\ IPINEAT.$

Kz. Smal tempeltje.

v. d. Chijs : XV—14.

1.5 gr.

21 mM.

32. Vz. Een der beenen van het kruis is iets langer. De binnenrand is niet zuiver rond. Het omschrift staat omgekeerd. $+TALIHVS\ MATOIL.$ Een punt vóór J.

Kz. $DORESTATVSMON.$

Zeer belangrijke goed bewaarde variant.

v. d. Chijs : XV—15.

1.5 gr.

(Zie plaat.)

20 mM.

33. Vz. $+TAPRIMSVMATOL.$

Kz. Klein kerkgebouw.

v. d. Chijs : XV—15.

1.6 gr.

20 mM.

34. Vz. $+TAPIENPISMATOL.$

Kz. Smal tempeltje.

v. d. Chijs : XV—15.

1.5 gr.

20 mM.

35. Vz. $+IOTAMVS\ IPNEIRAT.$

- Kz. Klein ruw tempelfiguur.
 Zeer slordig afgesneden exemplaar. v. d. Chijs: XV—16.
 1.6 gr. (Zie plaat.) 21 mM.
36. Vz. +IOT^M^VS IPNEIP^T.
 Kz. De stempel is versprongen. Oneffen afgesneden.
 v. d. Chijs: XV—18.
 1.4 gr. 22 mM.
37. Vz. +IOT^M^VS IPNEIP^T.
 Kz. De zuilen zijn in het midden doorsneden, het
 kruisje komt daardoor niet duidelijk uit. Zeer ruwe
 stempel. v. d. Chijs: XV—18.
 1.5 gr. (Zie plaat.) 21½ mM.
38. Vz. Het kruis niet rechthoekig.
 Kz. Slecht gesneden tempelfiguur. *Geen* kruis tusschen
 de zuilen. v. d. Chijs: XV—18.
 1.5 gr. 21 mM.
39. Vz. Binnenrand niet zuiver rond.
 Kz. Smal kerkje, zonder kruis tusschen de kolom-
 men. v. d. Chijs: XV—18.
 1.6 gr. 21 mM.
40. Kz. Smal tempeltje. Slordig omschrift. Stompe
 versleten stempel. Zeer oneffen afgesneden exemplaar.
 v. d. Chijs: XV—18.
 1.6 gr. 21 mM.
41. Kz. Slecht geteekend kerkje, met dwarsstreep
 over de zuilen, geen kruisje daartusschen. Ruw gesne-
 den letters. Ook dit stuk is niet rond.
 v. d. Chijs: XV—18.
 1.5 gr. 22 mM.
42. Kz. Tempeltje met kruisje tusschen de zuilen.
 Ruwe buitenrand. Zeer slordig en hoekig afgesneden.
 v. d. Chijs: XV—18.
- Interessant exemplaar.
 1.5 gr. (Zie plaat.) 21 mM.

43. Weinig verschillende ruwe stempel. Geen kruis in het tempeltje.

1.5 gr. 21 mM.

44. Grof bewerkte stempel. Uiterst ruw afgesneden munt.

1.5 gr. 21 mM.

45. Geslagen met versleten stempel.

1.6 gr. 21 mM.

46. De stempel van de keerzijde versleten. Zeer ruw afgesneden muntstuk.

1.4 gr. 22 mM.

47. Versprongen stempel. Ruw afgesneden rand.

1.6 gr. 21 mM.

48. Vrij goede afslag van een groven stempel. Niet rond afgesneden.

1.5 gr. 22 mM.

49. Kz. Een hoog en smal tempeltje. Ruw bewerkt en niet rond.

1.6 gr. 20 mM.

50. Zeer slecht afgesneden stuk, met versleten stempel gemunt.

1.7 gr. 21 mM.

Alle munten van 36 tot en met 50 konden, naar het omschrift, gerangschikt worden onder de soort afgebeeld bij Van der Chijs: XV—18. De volgenden zijn van geheel barbaarsch type.

51. Vz. Het kruis niet zuiver rechthoekig +IOT^M^V S IPIIIP^A. Slecht afgesneden.

1.5 gr. 20¹/₂ mM.

52. Vz. +IOT^M^V S IPH[IP^A T.

Kz. Gebrekkig tempelfiguur. Slordig omschrift. Hoekig afgesneden.

1.6 gr. (Zie plaat.) 22 mM.

53. +IOTAMVS IIIHIPA. Zeer ruw afgeknipt exemplaar.
1.6 gr. 21 mM.
54. +IOTAMVS IIIHIPVT. Niet rond.
1,5 gr. 21 mM.
55. +IOTAMVS IIIHIIAT. Hoekige ruwe munt.
1.5 gr. 21 mM.
56. +IOTAMVS IPHEIIAT. De voorzijde is goed afgedrukt. De keerzijde is verschoven. Oneffen afgesneden geldstuk. Voorbeeld van slordige bewerking.
1.7 gr. (Zie plaat.) 21 mM.
57. Vz. +IOTAMVS IIIHIPA. Bij het kruis heeft de stempel een fout.
Kz. Kerkje met kruis tusschen de zuilen. Niet rond afgeknipt.
1.6 gr. 21 mM.
58. Vz. +IOTAMVS IIIHIIAT.
Kz. Smal goed gevormd kerkje. Het omschrift is niet afgedrukt.
1.5 gr. 20 $\frac{1}{2}$ mM.
59. Fragment van een penning van Lotharius.
(Zie v. d. Chijs: XV--9.
Vz. Gevoet kruis met vier stippen.
(Op de afbeelding bij v. d. Chijs zonder stippen.)
+. H LOTA..... (Let op de L; dit is de eenige munt van deze vondst met Lota.)
Kz. Kleine tempel. Omschrift: (xpist) IANA PFI (ligio). (Niet bij Gariel.)
Fraaie zuiver gesneden stempel. (Zie plaat.)
De deniers van Karel den Kale (840--877) zijn in hoofdzaak gelijk aan die zijner voorgangers. Op No. 60 is het kerkje vervangen door de stadspoort. No. 62 is eene getrouwe navolging van de munten van Lodewijk, no. 61 van die van Lotharius.

60. Denarius van Orleans. 1e Type. Neustrië en Lotharingen. 840—864.

Vz. Gevoet kruis met 4 stippen binnen een parelcirkel.

Omschrift: +CARLVS REX FR.

Kz. Stadspoort. Omschrift: +AVRELIANIS.

Prou: pg. 73, no. 510. Gariel: XXI—11.

Zuiver geslagen en goed bewaard.

1.35 gr. (Zie plaat.) 20 mM.

61. Denarius van Parijs. 1e Type. Neustrië en Lotharingen. 840—864.

Vz. Gevoet kruis zonder punten in de hoeken.

Omschrift: +CARLVS REX FR.

Kz. Tempeltje met vier zuilen.

Omschrift: +PARISII CIVITAS. S retrograde.

Prou: pg. 49, no. 323. Gariel: XVI—12.

1.6 gr. (Zie plaat.) Fraaie munt. 20 mM.

62. Denarius.

Vz. Gevoet kruis met stippen.

Omschrift: + CA . . . SREX FR.

Kz. Klein kerkje. De binnenlijnen van het fronton snijden elkaar.

Omschrift: XPISTIAN . . . LICIO. Gariel: XXI—22.

De figuren zijn goed, de letters zijn slordig. (Zie Prou: pg. 149.) (Zie plaat.) Fragment.

Vele van deze dunne breede zilverstukken, die de Merovingische saiga's en de Angelsaksische sceatta's in den omloop vervangen hebben, zijn afzonderlijk en in muntvondsten, uit den Frieschen bodem te voorschijn gekomen. De circulatie van dit sprekend christelijk geldtype valt samen met de uitbreiding van de christelijke leer onder de Friezen.

De muntvondst van Oudwoude behoort tot de belangrijke aanwinsten van het muntkabinet van het Friesch Genootschap, vooral door de, bij vroegere vondsten niet voorkomende, vrij zeldzame munttypen van een later tijdperk.

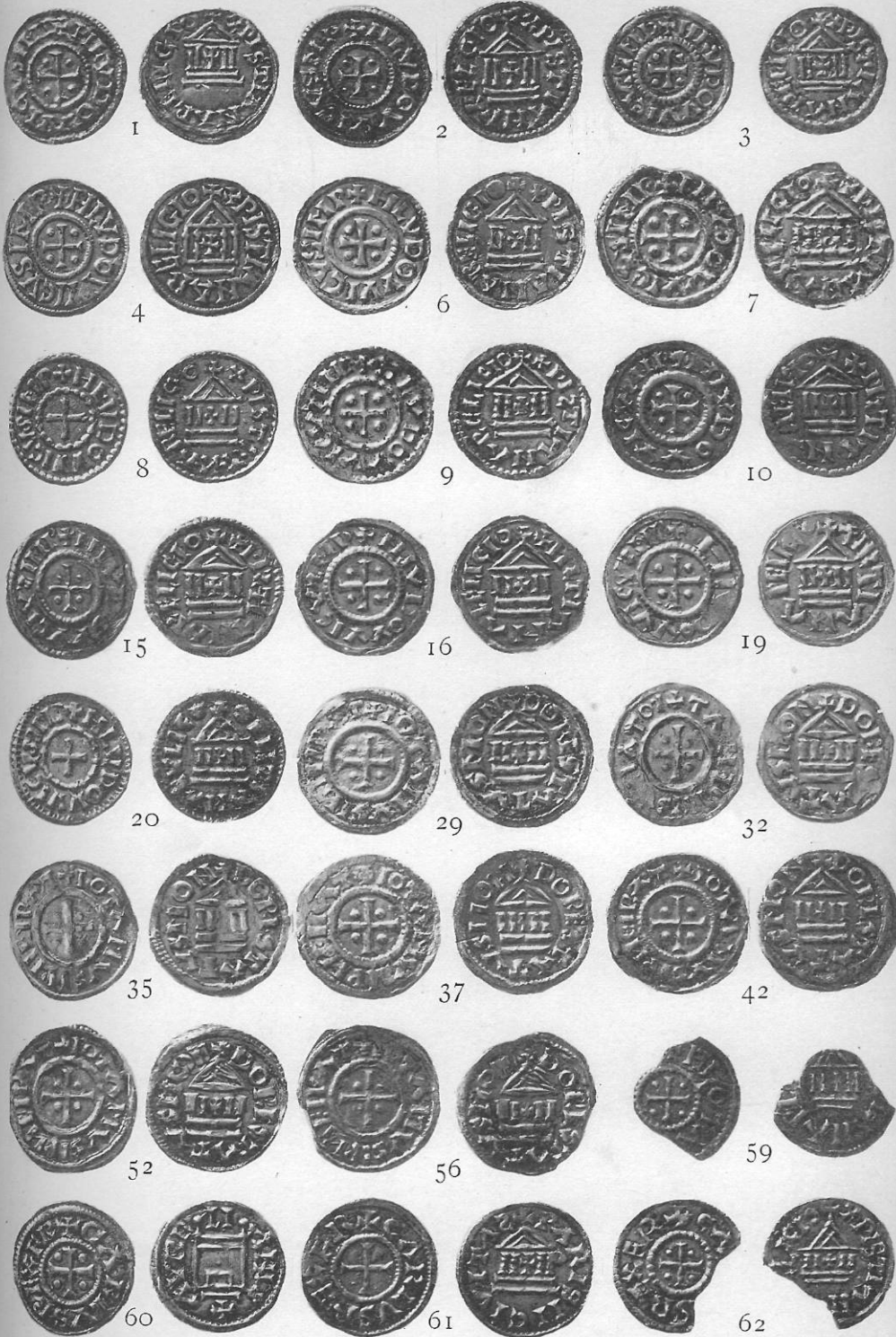
L., Dec. 1902.

W.

Résumé de l'article précédent.

Trouvaille de monnaies carlovingiennes à Oudwoude, 1902.

Au mois d'août de l'année dernière un paysan a trouvé une soixantaine de monnaies carlovingiennes dans le tertre près d'Oudwoude, petit village situé au S. E. de la ville de Doekum en Frise. Ce trésor enfermé dans une cruche franque, consistait en partie en deniers à la légende chrétienne au nom de Louis et en partie en deniers frappés à Duurstede au nom de Lothaire. Il y avait en outre trois spécimens au nom de Charles (le Chauve) à savoir un d'Orléans, un de Paris et un au temple péristyle. Excepté ces dernières pièces, que l'on n'a pas rencontrées auparavant dans les trouvailles de la Frise, la planche montre des variations de coins qui ne sont pas représentées ailleurs et parmi lesquelles il y en a d'un type barbare. A présent les monnaies appartiennent au cabinet numismatique de la Société d'archéologie de la Frise. On les a exposées dans le Musée à Leeuwarde.

Muntvonds te Oudwoude.

Winkler.nl